

Orgull i prejudici, Jane Austen

Un dels debats permanentment obert en el món literari és el dels clàssics: quins són? Quin sentit tenen, avui en dia? Com acostuma a succeir en aquesta mena de qüestions de caràcter general o ampli, la resposta no és —ni pot ésser— una sola. No direm pas que “tants caps, tants barrets”, però gairebé: cadascú de nosaltres pot tenir —més encara: *cal que* tinguem— la nostra pròpia llista de clàssics. Llista, considerem, a més a més, que no pot ésser ni tancada immutable.

Un d'aquests clàssics que ens pot abellir llegir i rellegir de tard en tard és *Orgull i prejudici*, de Jane Austen (Editorial Bambú, Barcelona, 2010), una d'aquelles obres immediatament atractives i addictives que ens pot ajudar a convertir-nos en lectors habituals. Si ens decidim a començar-la, el més probable és que ens resulti quasi impossible deixar-la estar. Tant és així que fins i tot pot arribar a alterar-nos durant uns dies el nostre ritme acostumat d'hores de son.

D'entrada, en una lectura ràpida, epidèrmica o poc atenta —amb major raó encara quan es fa únicament per compromís o obligació, creient que cal complir el deure de llegir els clàssics (que és, sens dubte, la millor manera de balafiar-los i avorrir-los)— pot fer la impressió que es tracti d'una prou interessant però, al cap i a la fi, tan trivial com simple novel·la d'amor.

D'una història d'amor, a més a més, bastant desfasada, per no dir anacrònica, entre dos joves desvagats de l'Anglaterra georgiana, carregats fins a l'absurditat d'*orgull i prejudici*, que sembla que no tinguin cap altra obsessió que cercar constantment tres peus al gat —o tot just pentinar-lo—, a fi d'omplir la vacuitat sense sentit de les seves grises existències, entre burgeses i aristocràtiques.

Tanmateix, si aconseguim alliberar-nos, també nosaltres, d'aquest *orgull i prejudici* que, massa sovint, ens condiona com a lectors —“Hi ha novel·les i novel·les”; “Una cosa és la literatura i una altra les novel·letes destinades a les tietes d'en Serrat”, “En literatura, accessibilitat i qualitat són termes incompatibles”— i acarar les obres d'Austen amb una mirada neta i clara, sense partits presos, assaborint-les per plaer i no pas per obligació, el guany que n'obtindrem pràcticament estarà, garantit.

Com bé remarca David Owen a l'epíleg, “*De vegades els lectors moderns d'Orgull i prejudici diuen (...) que mai no hi passa res d'important*”. Tenen raó, és clar, però obliden que aquesta percepció seva es deu, en gran part, al fet que el patró televisiu i, sobretot, cinematogràfic imperant —més decantat a l'espectacle que no pas a la cultura—ens ha avesat a confondre velocitat amb intensitat, acció incessant amb plenitud; en el fons, quantitat amb qualitat.

Esclaus d'una societat del lleure superficial, desculturalitzada o inculturalitzada, obsedits malaltissament per un *horror vacui* modern tan exagerat com insensat, hem equiparat la reflexió i el diàleg amb l'ensopiment, hem convertit els moments de calma en sinònim d'avorriments, de pèrdua de temps. En el videoclip trepidant en qual hem transformat les nostres vides no hi ha lloc per als interludis, per a aquell temps que tan sols podem guanyar si el sabem perdre. De la mateixa manera que sembla que només som si tenim, només som si fem, infatigablement.

A les novel·les de l'escriptora anglesa potser “*mai no hi passa res d'important*” precisament perquè sempre “*hi passa*” tot. Com succeeix, per exemple, amb les pel·lícules d'Eric Romher, el que els confereix força i atractiu no és tant el que “*hi passa*” sinó el que “*és*”, el que “*hi ha*”. I el que hi ha és, indiscutiblement, tot un món. Un món complet i creïble, curull de realitat i de vitalitat, bastit fins al darrer detall, perfectament recognoscible —gairebé palpable.

En les seves obres, el que ens deixa admirats i sense alè no és pas la velocitat —més sovint que no convindria, agermanada amb la fugacitat (quan no amb la inanitat) —sinó la vastitud, la seva capacitat de crear del no-res —a través de la falsa veritat de la fantasia— un món sencer, complex i per tant contradictori, tant o més real que la realitat mateixa.

Elisabeth, Darcy, Bingley, Jane, els esposos Bennet, Collins o Lady Cristhine, per esmentar-ne només els principals, no són tan sols personatges inoblidables sinó, sobretot, persones de carn i ossos que han cregut oportú refugiar-se durant alguns centenars de pàgines entre les cobertes d'un benaurat llibre. Persones que, si haguéssim viscut al seu temps —sempre i quan, cal dir-ho, haguéssim tingut la fortuna de compartir el seu privilegiat nivell social— ens hauríem pogut trobar pel carrer (o, més aviat, als salons de ball).

Si llegim —o, millor encara, rellegim— *Orgull i prejudici* tan sols pel goig de fer-ho, la podrem assaborir amb delectació. I, si ho fem amb temps, paciència i atenció, podrem adonar-nos d'algunes de les valuoses característiques que una lectura automatitzada podria haver-nos fet perdre. Tot compassant-nos al ritme i a les necessitats de la novel·la —enlloc de convertir-la en una mena

d'absurda cursa d'obstacles que cerca tan sols arribar tan de pressa com sigui possible a la meta— n'obtidrem una més que ben preuada compensació.

En primer lloc, ens sorprendrà descobrir que Austen és una autora enginyosament divertida. Que posseeix una fabulosa capacitat de transformar la ironia en una de les armes de destrucció massiva més devastadores contra els defectes de la societat de la seva època. Amb una subtileza i una delicadesa excepcional, en ocasions tan fina que pot passar del tot desapercebuda, demoleix sense cap mena de consideració la major part de les bases fonamentals d'un món tan hipòcrita com inamovible.

Segurament n'és un dels millors exemples la cèlebre frase inicial del llibre: “*És una veritat universalment coneguda que un home solter, i amb una bona fortuna, ha de necessitar una esposa*”.

Tot i que, pel seu caràcter sentenciós, acostuma a prendre's seriosament, si ens hi fixem bé, prendrem consciència del seu fermíssim caràcter irònic, d'una causticitat que no pot ésser més àcida. En realitat, se'ns està dient exactament el contrari: és —i, sobretot, ha d'ésser— l'únic objectiu en la vida d'un home jove el matrimoni? Hi pensa gaire, en realitat? Té temps de fer-ho, tan enfeinat com està amb els seus passeigs a cavall i les seves partides de cartes, amb el seu dolç i embriagador *dolce far niente*?

La indubtable càrrega sarcàstica de la frase esdevé encara més acusada —tenyint l'obra sencera d'una corrosiva aroma de sàtira— si tenim en compte que, com anirà posant progressivament en evidència la novel·la, la realitat és exactament la contrària: en cap cas és als homes posseïdors d'un “*bona fortuna*” a qui els cal una esposa, ans són les dones joves les que “necessiten”, imperiosament, un espòs. Únicament un espòs —fins i tot *qualsevol* espòs— els atorgarà no tan sols una garantia pecuniària, sinó també un sentit a les seves buides, subordinades i insubstancials existències femenines.

Realitat que emfatitzarà l'autora tot just unes línies més endavant, quan la senyora Bennet li comenta al seu marit l'arribada d'un nou veí solter, amb una “*gran fortuna [de] quatre o cinc mil lliures l'any*”, el qual, segons el seu parer obsessiu, esdevé “*tota una oportunitat per a les nostres filles!*” i aquest, amb el seu to tan sardònic com indiferent habitual, li demana: “*I és amb aquesta mateixa intenció que ell s'instal·la aquí?*”

Sens dubte, el satíric humor d'Austen —amarat d'una més que vidriòlica ironia marxiana (que no marxista) *avant l'heure*— permetria traslladar la major part dels seus personatges a una divertidíssima *sit com* —o, més pròpiament, *brit com*— televisiva. Comèdia de situació que convertiria les hilarants criatures de la família Bennet (el pare, la mare, Lizzy, el cosí Collins...) en un dels grans èxits de la temporada, al costat de la qual la major part dels tan elementals com esquemàtics actuals programes d'humor de TV3 empal·lidirien.

Tot i que no disposem ni d'espai ni de temps per a referir-nos-hi amb el detall que mereixeria, creiem imprescindible destacar que una lectura o relectura atenta d'*Orgull i prejudici* permetria, així mateix, valorar en la seva justa mesura la traça que tenia l'autora anglesa en escriure els diàlegs de les seves obres, d'un mestratge gairebé insuperat, diàlegs carregats d'un vigor teatral impressionant. Així com el paper i la força fonamental que tenen les nombroses cartes que es creuen la major part dels personatges.

En síntesi, no ens resta més que convidar a llegir aquesta obra clàssica pel sol plaer de fer-ho: llegir-la com un acte lliure de voluntat, no pas per un de tan insensata com contraproductiu obligació.

Per a acabar, transcrivim un paràgraf relacionat amb la lectura:

«El senyor Bennet (...) es va alegrar de poder tornar a dur el seu hoste al saló i, després del té, el va convidar a llegir en veu alta a les dames. El senyor Collins de seguida va accedir-hi, i es va treure un llibre; però, així que el va veure (perquè tot feia pensar que venia d'una biblioteca de préstec), va repensar-s'hi i, demanant perdó, va aclarir que no tenia el costum de llegir novel·les. Kitty se'l va mirar fixament i Lydia va proferir una exclamació. Van sortir altres llibres, entre els quals va acabar triant els Sermons de Fordyce. Així que ell va obrir el volum, Lydia va badallar (...).»

Orgull i prejudici, traducció de Margarida Trias, p. 68

«Mr. Bennet was glad to take his guest into the drawing-room again, and, when tea was over, glad to invite him to read aloud to the ladies. Mr. Collins readily assented, and a book was produced; but, on beholding it (for everything announced it to be from a circulating library), he started back, and begging pardon, protested that he never read novels. Kitty stared at him, and Lydia exclaimed. Other books were produced, and after some deliberation he chose Fordyce's Sermons. Lydia gaped as he opened the volume (...).»

dissabte 17 i diumenge 18 de desembre del mmxi

© Xavier Serrahima 2011

www.racodelaparaula.cat

Informació sobre els drets

© Xavier Serrahima 2011